

UČI,

plemenit je Gospodar tvoj

Amir I. Smajić

Naslov knjige:

Uči, plemenit je Gospodar tvoj

Autor:
Amir I. Smajić

Izdavač:
Autor

Urednik:
Safer Grbić

Dizajn korice:
Edis Aganović

Šerijatska recenzija:
hfz. mr. Muhamed Porča

Štampa:
Amos Graf d.o.o.

Izdanje:
Prvo, 1438./2016.

Tiraž:
1000 primjeraka

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-725.4/-5

SMAJIĆ, Amir
Uči, plemenit je Gospodar tvoj / Amir I. Smajić. - Tuzla : autor, 2017. - 60 str. ; 18 cm

Bibliografija i bilješke uz tekst.

ISBN 978-9926-442-22-4

COBISS.BH-ID 23971590

Amir I. Smajić

UČI,
plemenit je Gospodar tvoj

Tuzla, 1438 h. god. / 2017 god.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

Zahvala pripada Uzvišenom Allahu koji podučava peru, podučava čovjeka onome što ne zna. Neka su najpotpuniji Allahov salavat i selam na poslanika Muhammeda, Njegovu časnu porodicu, plemenite ashabe i sve Njegove iskrene sljedbenike.

Obavijestili su me *idžazetnamom*[1] šejh muhaddis Abdullah b. Abdur-Rahman es-Sa'd, šejh prof. dr.

---

[1] *Idžazetnama* ili *idžāza* je dozvola učeniku da prenosi predaje ili knjige koje je njegov šejh (učitelj) prenio, čuo i ima dozvolu da prenosi od svojih šejhova pa na dalje. Primjer toga je da šejh kaže učeniku: *"Dozvoljavam ti da putem mene dalje prenosiš Buharijev Sahih mojim lancem prenosilaca."* i sl. Postoji više vrsta *idžazetnama*, kao i uslovi i pravila koja su postavili učenjaci hadisa da bi *idžazetname* bile ispravne i prihvatljive. O tome se detaljnije govori u knjigama *mustalehul-hadisa* ili hadiske terminologije. (Vidjeti: Ibnus-salāh, *Ma'rifetu 'ulūmil-hadis*, str. 265-278; Sujuti, *Tedribur-rāvi*, 1/447-466; Ahmed Šākir, *El-Bā'isul-hasis*, str. 119-121)

U današnje vrijeme nema neke velike vidljive i praktične koristi od *idžazetnama* s aspekta vjerodostojnosti ili nevjerodostojnosti predaja jer je vrijeme prenošenja i zapisivanja hadisa davno okončano. Mnogi učenjaci u potonjim generacijama iz tog razloga ne posvećuju posebnu pažnju sakupljanju i prenošenju

Bedr b. Muhammed el-'Ammāš i drugi od šejhova, Allah ih sačuvao i poživio, od šejha muhaddisa Medine Hammāda b. Muhammeda el-Ensārija, rhm, a on od svog šejha Abdul-Hakka el-Hāšimija, ovaj od Ahmeda b. Abdullaha b. Salima el-Medenija, on od Abdur-Rahmana b. Abbasa eš-Šehrezūrija, ovaj od imama Muhammeda b. 'Alija eš-Ševkānija[2], on od svog šejha sejjida Abdul-Kādira b. Ahmeda, on od Muhammeda b. et-Tajjiba, ovaj od Muhammeda b.

---

idžazetnama. Međutim, slobodno možemo reći da *idžazetname* predstavljaju veliku počast i slavu ovom ummetu koji je toliko stoljeća nakon vremena poslanstva uspio očuvati mnoge lance prenosilaca do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i prvih generacija. Dakle, na taj način spojen je kraj ummeta s njegovim početkom, a u tome je i dodatna potvrda autentičnosti, ispravnosti i tačnosti kapitalnih i bitnih djela koja danas imamo pred sobom, koja su, pored toga što su tekstualno sačuvana, prenesena i potvrđena *idžazetnama* i lancima prenosilaca. Tako mi Allaha, da kršćani i židovi imaju samo jedan lanac prenosilaca do Isāa ili Musāa, alejhimas-selam, hvalisali bi se njime pred svima da opravdaju svoju zabludu, napisali ga zlatnom tintom, ukrasili draguljima i uzdigli na najuzvišenije i najistaknutije mjesto. Neka je neizmjerna zahvala Allahu, dželle šanuhu, koji nam je sačuvao dini-islam od izmjena i promjena!

[2] Lanac prenosilaca koji će biti spomenut je najkraći lanac putem kojeg imam Ševkani, rhm, doseže do imama Buharije, rhm. Između njega i Buharije nalazi se samo deset ravija, iako je vremenski period između smrti ova dva imama 994 godine. Pored ovog lanca, imam Ševkani posjedovao je više od 20 drugih seneda do Buharije, Allah mu se smilovao. (Vidjeti: Ševkani, *Ithāful-ekābir bi isnādid-defātir*, str. 160-167)

Ahmeda el-Fāsija, on od Ahmeda b. Muhammeda el-'Idžla, on od Kutba en-Nehrevānija, ovaj od Nūra Ebul-Fetūha, a on od Bābā Jusufa el-Herevija, ovaj od Muhammeda b. Šāzebehta, a on od Jahje b. Ammara b. Mukbila b. Šāhāna, on od Muhammeda b. Jusufa el-Firabrija, a on prenosi od predvodnika mu'mina u hadisu, imama Muhammeda b. Isma'ila el-Buharije, rahmetullahi 'alejh.

Imam Buhari, rhm, kaže: Pričao nam je El-Humejdi Abdullah b. ez-Zubejr, koji kaže: Pričao nam je Sufijan, koji je rekao: Pričao nam je Jahja b. Se'id el-Ensāri, a on kaže: Obavijestio me je Muhammed b. Ibrahim et-Tejmi, da je čuo Alkamu b. Vekkāsa el-Lejsija kako kaže: Čuo sam Omera b. el-Hattaba[3], radijallahu 'anhu, kako je na minberu rekao: Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako kaže:

"Doista su djela prema namjerama i doista će svaki čovjek dobiti ono što je naumio. Pa ko učini hidžru radi Allaha i Njegova Poslanika – njegova

[3] Između autora ovih redova i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nalaze se 23 osobe. Iako nema neku posebnu vrijednost i bitnost, ipak nam je drago da se barem na taj način susretnemo i spojimo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Molim Allaha da nas počasti istinskim slijeđenjem Njegovog, alejhis-selam, sunneta, da nas poživi na sunnetu, usmrti na sunnetu i proživi u Njegovom plemenitom društvu!

hidžra je radi Allaha i Njegova Poslanika. A ko učini hidžru kako bi stekao nešto od dunjaluka, ili radi žene kako bi se njome oženio – njegova hidžra je radi onoga zbog čega ju je učinio."[4]

[4] Hadis su zabilježili Buhari, br. 1; i Muslim, br. 1907, u svoja dva *Sahiha*, a to su dvije najvjerodostojnije i najpouzdanije knjige pod nebeskim svodom, nakon Kur'ani-Kerima. Ovim hadisom imam Buhari, rhm, otpočeo je svoj *Sahih* navodeći ga umjesto bilo kakvog uvoda ili predgovora. Dakle, time je želio napomenuti sebe – a i one koji će čitati njegovu knjigu – na bitnost iskrenosti u namjerama, te da je svako dobro djelo s kojim se ne cilja Allahovo zadovoljstvo bezvrijedno i ništavno. Imam Abdur-Rahman b. Mehdi, rhm, je rekao: *"Ovaj hadis trebalo bi staviti u svako poglavlje!"* (Vidjeti: *Džāmi'ut-Tirmizi*, 4/179) Ibn Mehdi, rhm, također napominje: *"Onaj ko želi napisati knjigu, neka je započne hadisom* ***'Djela su prema namjerama...'****"* (Vidjeti: Bejheki, *Es-Sunenus-sagir*, 1/8) Imam Ebu Sulejman el-Hattābi, rhm, kaže: *"Naši šejhovi koji su prethodili, Allah im se smilovao, smatrali su pohvalnim istaknuti ovaj hadis ispred svakog vjerskog posla koji se započinje ili osniva."* (*E'alāmul-hadis*, 1/106) Imam Ebu Zekerijja en-Nevevi, rhm, tvrdi: *"Ispravni prethodnici i oni koji su ih slijedili u generacijama nakon njih smatrali su pohvalnim započeti pisanje knjiga ovim hadisom."* (*El-Ezkār*, str. 7) Upravo tako su postupili mnogi učenjaci, pored imama Buharije, poput Bejhekija u djelu Es-*Sunenus-sagir*, Begavija u djelima *Šerhus-sunne* i *Mesābihus-sunne*, hafiza Abdul-Ganijja el-Makdisija u djelu *Umdetul-ahkām*, Nevevija u djelima *El-Erbe'ūn* i *Rijādus-sālihin*, Sujutija u djelu *El-Džāmi'us-sagir*, Kettānija u djelu *Nazmul-mutenāsir* i mnogih drugih.

Bez sumnje, dragi brate i sestro, najvrijednije i najpreče na što musliman može potrošiti svoje dragocjeno vrijeme je izučavanje šerijatskog znanja, a zatim rad po tom plemenitom znanju. Riječ je o znanju koje nas upoznaje sa Allahom, Njegovim Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, i vjerom islamom, a bez toga je nemoguće obožavati Allaha, dželle šanuh. Upravo to korisno znanje čovjeka približava Džennetu, a udaljava od Vatre.

Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, imali su najveći udio u znanju. Nakon njih, istim putem nastavila je generacija *tābi'ina* koja je bila počašćena da govori lijepe riječi i upućena da slijedi Put Onoga koji je hvale dostojan. Zatim su došli učenjaci i imami ummeta, tē zvijezde u mračnim nebesima i svjetiljke u mrklim noćima, pa su slijedili jasne tragove prethodnika i koračali utabanim putevima spasa i uspjeha.

Uzvišeni Allah je rekao: ***"Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju!?' Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!"*** *(Ez-Zumer, 9)*

"Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i one kojima je dato znanje." *(El-Mudžadele, 11)*[5]

---

[5] Učenjak ummeta, poznati ashab Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, tvrdi da je značenje ajeta: *"Allah uzdiže na visoke*

"... i reci: 'Gospodaru moj, Ti znanje moje proširi!'" *(Tā-hā, 114)*

Mu'avija b. Ebi Sufjan, radijallahu 'anhuma, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Onaj kome Allah želi dobro poduči ga propisima vjere."***[6]

Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Ljudi su poput ruda. Najbolji među njima u džahilijjetu (prije islama) su najbolji i u islamu, ali ako se poduče propisima vjere."***[7]

Osman b. Affan, radijallahu 'anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Najbolji među vama je onaj ko nauči Kur'an pa zatim druge njemu podučava."***[8]

Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Onaj ko krene putem na kojem traga za znanjem, Allah će mu radi toga olakšati put ka Džennetu. Nikada se nije okupio narod u kući od Allahovih***

---

stepene među vjernicima one kojima je dato znanje nad onima kojima nije dato znanje." (Bejheki, *El-Medhal*, str. 247)

[6] Buhari, br. 71; i Muslim, br. 1037.

[7] Buhari, br. 3383; i Muslim, br. 2526.

[8] Buhari, br. 5027.

kuća*[9] *učeći Allahovu knjigu i proučavajući je međusobno, a da se na njih nije spustio smiraj, obuhvatila ih milost, meleci okružili krilima i Allah ih spomenuo kod onih koji su blizu Njega. Onaj koga uspore njegova djela, zasigurno ga neće ubrzati njegovo porijeklo."[10]

Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu 'anhu, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Primjer upute i znanja s kojim me je Allah poslao je kao primjer kiše koja padne na zemlju. Bude dobre (plodne, mehke) zemlje koja primi vodu i urodi travom i mnogim drugim zelenilom, a bude i tvrde (neplodne) zemlje koja ne upije vodu (zadrži je na sebi) i Allah daje da se njome ljudi koriste: piju, napajaju stoku i siju; a padne i na druge predjele, ravnice, koje ne zadržavaju vodu niti urode travom. Ovo je primjer onoga ko je naučio Allahovu vjeru i koristilo mu je ono s čim me je Allah poslao, pa nauči i druge podučava; i primjer onoga koji ràdi spoznaje nije glave podigao niti prihvatio Allahovu uputu s kojom sam poslan."***[11]

Od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

---

[9] Tj. u mesdžidu, džamiji i sl.

[10] Muslim, br. 2699.

[11] Buhari, br. 79; i Muslim, br. 2282.

"Kada čovjek umre prekidaju mu se sva (dobra) djela osim troga: trajne sadake, znanja koje ostavi u nasljeđe pa se drugi njime koriste i pobožnog djeteta koje moli Allaha za njega."[12]

Od Ebu Derdāa, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Onaj ko krene putem na kojem traga za znanjem, Allah će ga radi toga usmjeriti ka putu od džennetskih puteva. Zaista meleci pružaju svoja krila ispred onog ko traga za znanjem iz zadovoljstva prema njemu. Za učenjaka mole i traže oprosta oni koji su na nebesima, a i oni koji su na Zemlji, pa čak i ribe u vodi. Prednost učenjaka nad pobožnjakom je kao prednost punog mjeseca nad ostalim zvijezdama. Doista su učenjaci nasljednici vjerovjesnika, a vjerovjesnici nisu ostavili u nasljedstvo ni dinare niti dirheme, nego su ostavili znanje, pa ko uzme znanje, uzeo je veliki udio u nasljedstvu."***[13]

---

[12] Muslim, br. 1631.

[13] Ahmed, br. 21715; Ebu Davud, br. 3643; Tirmizi, br. 2682; Ibn Mažde, br. 223; i drugi. U lancu prenosilaca ovog hadisa nalaze se određene slabosti i mahane. Radi toga su ga pojedini učenjaci ocijenili nevjerodostojnim. (Vidjeti: Darekutni, *El-'Ilel*, 6/216'217; Ibnul-Kattān *Bejānul-vehmi vel-ihām*, 4/27-29; Zehebi, *Mizānul-'iatidāl*, 2/4-5). Ipak, drugi učenjaci ga prihvataju zbog mnoštva puteva i drugih predaja koje ga pojačavaju. Tako su tvrdili: Hamza el-Kinani, Ibn Hibban, Ibnul-Dževzi, Ibn Mulekkin, Hejsemi, Ibn Hadžer, Sahavi,

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Onaj ko dođe u ovaj moj mesdžid, a nije došao osim da nauči nešto dobro ili poduči nekog drugog, on je na stepenu mudžahida na Allahovom putu. Dočim, onaj ko dođe radi nečeg drugog, on je poput čovjeka koji gleda u ono što nije njegovo."***[14]

Od Zejda b. Sabita, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Allah prosvijetlio lice čovjeku koji od nas čuje neki hadis, pa ga zapamti sve dok ga nekom drugom ne prenese jer možda onaj ko nosi znanje***

Albani i dr. (Vidjeti: *Bedrul-munir*, 7/583; *Medžme'uz-zevāid*, 1/335; *Ilelul-mutenāhije*, 1/79; *Fethul-Bāri*, 1/160; *Sahihul-džāmi'a*, br. 6297)

[14] Ahmed, br. 9419; Ibn Madže, br. 227, Ibn Ebi Šejbe, br. 33188; i drugi. U lancu prenosilaca nalazi se ravija Humejd b. Zijad Ebu Sahr po pitanju čije pouzdanosti učenjaci imaju podijeljeno mišljenje. (Vidjeti: Zehebi, *Mizanul-'iatidāl*, 2/386; Ibn Hadžer, *Tehzibut-tehzib*, 3/37-38) Imam Darekutni i Ibn Tahir el-Makdisi smatrali su hadis nevjerodostojnim, dok su ga Hamza el-Kinani, Hakim, Munziri, Zehebi, Hejsemi, Albani i drugi smatrali prihvatljivim. (Vidjeti: *El-'Ilel*, 10/380-381; *Zehiretul-huffāz*, 4/2254; *El-Mustedrek 'ales-sahihajn*, br. 310; *Misbāhu-zudžādže*, 1/31; *Et-Tergib vet-terhib*, 1/59-60; *Es-Semerul-mustetāb*, str. 526)

prense ga onom ko bolje razumije od njega, a možda i neki od onih koji nose znanje ne razumiju."[15]

Enes b. Malik, radijallahu 'anhu, prenosi da su za vrijeme Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, bila dvojica braće, jedan je odlazio kod Resulullaha i slušao hadise (učio vjeru), a drugi se bavio zanatom i zarađivao, pa se ovaj drugi (zanatlija) požalio Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, na ovog prvog (učenika), na što mu je Poslanik rekao: ***"Možda ti opskrba dolazi baš radi njega."***[16]

Od Omera b. el-Hattaba, radijallahu 'anhu, prenosi se da je rekao: *"Doista čovjek izađe iz svoje kuće sa grijesima poput brdā Tihāme, pa kada čuje znanje, poboji se Allaha, povrati se od grijeha i pokaje, pa se vrati kući bez ijednog grijeha. Zato, nemojte se odvajati od sijela sa učenjacima jer Allah nije na Zemlji stvorio komad zemlje koji Mu je draži od sijela na kojima borave učenjaci."*[17]

---

[15] Ebu Davud, br. 3660; Tirmizi, br. 2656; Ibn Madže, br. 230; Ahmed, br. 21590; i drugi. Ovaj hadis je vjerodostojan i prenosi se od nekolicine ashaba, radijallahu 'anhum. Neki učenjaci ga, čak, smatraju *mutevātirom*, tj. da je na najvećem stepenu vjerodostojnosti, a Allah najbolje zna. (Vidjeti: Abdul-Muhsin el-Abbād, *Dirāsetu hadisi naddarellahu-mreen semi'a mekāleti rivājeten ve dirājeten*).

[16] Tirmizi, br. 2345.

[17] Semerkandi, *Tenbihul-gāfilin*, str. 440.

Zirr b. Hubejš, rhm, pripovijeda: "Poranio sam kod Safvāna b. Assāla, radijallahu 'anhu, da ga priupitam o uzimanju mesha po mestvama, pa me upita: *'Zašto si došao?'* Rekao sam: *'U potrazi za znanjem!'* Reče: *'A želiš li da te obradujem?'* Rekao sam: *'Da!'* – a on reče: *'Doista meleci pružaju svoja krila ispred onog koji traži znanje iz zadovoljstva zbog onog što taj čini."'*[18]

Navodi se da je neki čovjek došao Abdullahu b. Mes'udu, radijallahu 'anhu, i upitao ga: "Koje djelo je najbolje?" *"Znanje!"* - reče mu Ibn Mes'ud. Čovjek ga opet upita: "A koje djelo je najbolje?" - on mu opet odgovori: *"Znanje!"* Tada čovjek uzviknu: "Pa ja te pitam o najboljem djelu, a ti mi govoriš znanje, znanje..." Ibn Mes'ud mu reče: *"Teško se tebi! Sa znanjem o Allahu, koristiće ti i malo i puno dobrih djela, a sa neznanjem o Allahu, neće ti koristiti ni malo ni puno dobrih djela."*[19]

Aiša, radijallahu 'anha, kaže: *"Divne li su žene Ensarijke, nije ih stid spriječio da nauče propise vjere."*[20]

---

[18] Ahmed, br. 18095; Tirmizi, br. 3535; Darimi, br. 369; i dr.

[19] Bejheki, *El-Medhal*, br. 466.

[20] Muslim, br. 332.

Alija b. Ebi Talib, radijallahu 'anhu, je rekao: *"Uvijek živi uz znanje i nemoj mu tražiti ikakve zamjene jer svi ljudi su mrtvi, a učenjaci su živi."*[21]

Ebul-'Ālije, rhm, bio je rob, ali počašćen velikim znanjem. Imao je običaj odlaziti kod Ibn Abbasa, radijallahu 'anhuma, pa bi ga on podizao da sjedne na fotelju, a neki Kurejševići bi sjedili ispod njega na zemlji. To im nije bilo pravo, pa se jednom pobuniše i rekoše: *"Zašto diže ovog roba da sjedi na fotelji?!"* Ibn Abbas, kada ču njihov govor, ušutka ih i reče im: *"Doista ovo znanje povećava čast onome ko ima časno porijeklo, ali i roba uzdiže da sjedi na foteljama (iznad onih koji nemaju znanja)!"*[22]

Ebu Esved ed-Dueli, rhm, je govorio: *"Nema ništa časnije od znanja. Kraljevi su vladari ljudi, a učenjaci su vladari kraljeva."*[23]

Imam Ebu Bekr el-Ādžurri, rhm, kaže: *"Znaj, Allah ti se smilovao, da među onima koji tragaju za znanjem ima ljudi razborite pameti, koji su okitili se lijepim ponašanjem i počašćeni su ispravnim razumijevanjim. Oni vole da oživljavaju sunnete Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i sunnete*

---

[21] Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, 2/151.

[22] Bejheki, *El-Medhal*, br. 398.

[23] Ebu Hilāl el-Askeri, *El-Hassu 'alā talebil-'ilm*, str. 53; Ebu Tāhir es-Silefi, *Et-Tujūrijjāt*, 2/584, br. 504.

njegovih ashaba, te da umrtvljavaju novotarije. Vole mnoštvo znanja i njegovo sakupljanje, da bi tako sačuvali muslimanima njihov šerijat, a strahuju da nešto od znanja ode u zaborav (...) To je osobina onog ispred kojeg meleci stavljaju svoja krila iz zadovoljstva i to je onaj ko je na Allahovom putu sve dok se ne vrati i onaj za koga meleci i ribe u moru traže oprosta i onaj koji je krenuo putem ka Džennetu. Allah će dati da se od takvih okoriste sva stvorenja. Zatim znaj, Allah ti se smilovao, da je takvih ljudi vrlo malo, ali to im ništa ne šteti jer su oni kod Allaha veliki i mnogobrojni."[24]

Prve generacije ovog ummeta ulagale su velike napore u stjecanju znanja. Neki su čak dovodili u opasnost svoje živote, zdravlje i imetke kako bi saznali i naučili o Allahovoj vjeri ono što nisu poznavali.

Prenosi se da je plemeniti ashab Ebu Ejjub el-Ensāri, radijallahu 'anhu, iz Medine otišao do Misra (Egipta) kako bi se sreo sa Ukbetom b. Amirom, radijallahu 'anhu, jer je čuo da prenosi od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, hadis kojeg on nije znao.[25]

---

[24] *Fardu talebil-'ilm*, str. 114-115.

[25] Vidjeti: Ahmed b. Hanbel, *Musned*, br. 17391; Hatib el-Bagdadi, *Rihletu fi talebil-hadis*, str. 34-35.

Slično je uradio i Džabir b. Abdullah, radijallahu 'anhuma. Putovao je mjesec dana do Šāma kako bi čuo samo jedan hadis od Abdullaha b. Unejsa el-Ensarija, radijallahu 'anhu, kojeg nije znao, iako je lično čuo mnogo drugih hadisa od Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.[26]

Alkame i Esved, dva poznata učenika Abdullaha b. Mes'uda, iz Kufe su otišli u Medinu da čuju hadise od Omera i Aiše, radijallahu 'anhuma.[27]

Neki čovjek iz Horosana upitao je Amira b. Šurahila eš-Ša'bija, rhm, o jednom hadisu, pa ga je on obavijestio, zatim mu je rekao: *"Uzmi ovaj hadis džabe, bez truda, a znaj da su neki ljudi, doista, znali putovati za manje od toga čak i do Medine."*[28]

'Amr b. Ebi Seleme, rhm, požalio se imamu Ebu 'Amru el-Evza'iju rekavši: *"Već četiri dana boravim uz tebe, a nisam od tebe čuo osim trideset hadisa!?"*, pa mu Evza'i na to odgovori: *"Podcjenjuješ trideset hadisa za četiri dana!? Zaista je Džabir b. Abdullah kupio jahalicu i iz Medine otputovao do Misra kako bi čuo samo jedan hadis kojeg nije znao od Ukbe b.*

---

[26] Vidjeti: Hatib el-Bagdadi, *Rihletu fi talebil-hadis*, str. 31-33; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/328.

[27] Vidjeti: Humejdi, *El-Džem'u bejnes-Sahihajn*, 4/240-241.

[28] Buhari, br. 97; i Muslim, br. 154.

Amira, a zatim se odmah vratio. Dok ti podcjenjuješ trideset hadisa za četiri dana!?"[29]

Imam Malik b. Enes, rhm, kaže: *"Čuo sam Se'ida b. Musejjeba kako spominje: 'Dane i noći sam znao putovati samo radi jednog hadisa.'"*[30]

Katade es-Sedusi, rhm, je rekao: *"Da je iko imao pravo zadovoljiti se samo znanjem kojeg posjeduje, onda bi to bio Musa, alejhis-selam, ali je i on rekao (Hidru): **'Mogu li da te pratim pa da me podučiš onome čemu si ti ispravno podučen?'** (El-Kehf, 66)"* [31]

Bio je upitan imam Abdullah b. el-Mubarek, rhm: "Do kada ćeš učiti znanje?", pa je rekao: *"Do smrti, inšallah!"*[32]

Izučavanje šerijatskog znanja je bolje i vrijednije kod Uzvišenog Allaha, dželle šanuh, od svih vrsta dobrovoljnog ibadeta, ali ako se poprati iskrenom namjerom i primjenom djelima u praksi.

Kaže Ali b. Abdullah el-Bāriki el-Ezdi: "Upitao sam Ibn Abbasa, radijallahu 'anhuma, o džihadu, pa je rekao: *'A želiš li da te uputim na ono što je bolje od džihada?'* Rekao sam: 'Naravno!', a on reče:

---

[29] Hatib el-Bagdadi, *Rihletu fi talebil-hadis*, str. 40.

[30] *Ibid*, str. 41-44.

[31] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih,* br. 349.

[32] *Ibid,* br. 339.

'Napravi džamiju i podučavaj u njoj ljude farzovima, sunnetima i vjerskim propisima.'"[33]

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, tvrdi: *"Da naučim jedno poglavlje znanja o naredbama i zabranama, draže mi je nego sedamdeset bitki na Allahovom putu."*[34]

Spominje se da je Ebu Derdaa, radijallahu 'anhu, govorio: *"Onaj ko smatra da rani odlazak na halke znanja*[35] *nije džihad, takav ima nedostatak u razumu i manjkavost u mišljenju."*[36]

Hasan el-Basri, rhm, kaže: *"Da naučim jedno poglavlje znanja, zatim podučim samo jednog muslimana, to mi je draže nego da imam čitav dunjaluk, pa ga podijelim na Allahovom putu."*[37] Drugom prilikom ističe: *"Ne postoji ništa od onog što je Allah stvorio da je veličanstvenije kod Allaha i veće nagrade od izučavanja znanja. Ni hadždž, ni umra, ni džihad, ni sadaka..."*[38]

---

[33] Ja'kūb el-Fesevi, *El-Ma'rifetu vet-tārih*, 3/400; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, br. 160.

[34] Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 52.

[35] Tj. da porani, ode prije drugih i pretekne ih.

[36] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/162.

[37] *Ibid*., str. 53.

[38] Ibn Redžeb, *Veresetul-enbijā*, str. 36. Misli se na dobrovoljni hadždž, umru, post itd.

Prenosi se da je Dža'fer b. Muhammed es-Sādik, rhm, rekao: *"Sakupljanje i prenošenje hadisa među ljudima bolje je od hiljadu godina ibadeta."*[39]

Imam Ibn Šihab ez-Zuhri, rhm, ističe: *"Izučavanje sunneta bolje je od dvjesto godina ibadeta."*[40] Također je rekao: *"Niko nije obožavao Allaha s dobrim djelom poput znanja."*[41]

Sufjan es-Sevri, rhm, je rekao: *"Ne znam da ima dobro djelo vrijednije od traženja znanja i njegovog pamćenja za onog kome Allah hoće dobro."*[42] Slično je rekao i Bišr b. el-Hāris, rhm.[43]

Hasan b. Salih, rhm, kaže: *"Doista su ljudi potrebni ovog znanja* - *radi njihovog ahireta, kao što su potrebni jela i pića* - *radi njihovog dunjaluka."*[44]

Prenosi se da je neki čovjek rekao Ebu Midžlizu, rhm, dok je izučavao poglavlja iz fikha i sunneta sa učenicima: *"A zašto nam ne proučiš jednu suru iz Kur'ana!?"*, pa mu je na to odgovorio: *"Ja nisam od*

---

[39] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/147.

[40] Ibn Asākir, *Tārihu Dimešk*, 43/6.

[41] Abdur-Rezzāk, *El-Musannef*, br. 20479.

[42] Dārimi, br. 335.

[43] Hatib el-Bagdādi, *Šerefu ashābil-hadis*, br. 171.

[44] Dārimi, br. 336.

onih koji smatraju da je učenje Kur'ana[45] *vrijednije od onoga što mi radimo!"*[46]

Vehb b. Munebbih, rhm, je rekao: *"Jedno sijelo na kojem se raspravlja o znanju, draže mi je nego da se isto toliko vremena provede u (dobrovoljnom) namazu. Jer, možda neko od prisutnih čuje samo jednu riječ/rečenicu koja će mu koristiti godinu dana, a možda čak i do kraja života."*[47]

El-Mu'āfā b. 'Imrān, rhm, bio je upitan: "Da li ti je draže da provedem cijelu noć u namazu, ili da pišem/prepisujem hadise?", pa je rekao: *"Jedan hadis kojeg prepišeš draži mi je nego da klanjaš noćni namaz od početka noći do njenog kraja."*[48]

Jahja b. Ebi Kesir, rhm, je rekao: *"Prisustvovanje na predavanjima o šerijatskim propisima i izučavanje (značenja) Kur'ana je poput klanjanja dobrovoljnog namaza."*[49]

---

[45] Tj. učenje bez razmišljanja o njemu i poznavanja značenja.

[46] Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 56.

[47] Dārimi, br. 334.

[48] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, br. 111.

[49] Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 58; Ibn Redžeb, *Veresetul-enbija*, str. 22.

Mutarrif b. Šihhir, rhm, tvrdi: *"Znanje je bolje od dobrih djela. Zar ne vidite monaha koji po čitavu noć čini ibadet, a zatim kada osvane čini širk!?"*[50]

Imam Muhammed b. Idris eš-Šafija, rhm, kaže: *"Nema ništa vrijednije, nakon obavljanja farzova, od traganja za znanjem."* Bio je upitan: *"Pa čak ni borba na Allahovom putu?"* – pa je rekao: *"Da, čak ni borba na Allahovom putu!"*[51] Drugom prilikom je kazao: *"Onaj ko ne voli znanje, u njemu nema hajra. Nemoj da između tebe i takvog bude poznanstva, niti prijateljstva."*[52]

Imam Ahmed b. Hanbel, rhm, je rekao: *"Sa znanjem se ništa ne može porediti, ali ako je sa iskrenom namjerom."* Također je rekao: *"Traženje znanja je najbolje djelo, ali za onog ko ima iskrenu namjeru."* Bi upitan: *"A kako da mu namjera bude iskrena?"* – pa reče: *"Neka naumi da učenjem znanja bude ponizan,*[53] *te da od sebe otkloni neznanje."*[54]

---

[50] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 67.

[51] Bejheki, *El-Medhal*, br. 372.

[52] Džemaluddin el-Vesabi, *Nešru tajjit-ta'rif*, br. 70. Šejh Ibn 'Usejmin, rhm, nadovezuje se na ovu izreku rekavši: *"Nek' nam je Allah na pomoći! Danas kada bi ovo primijenili, imali bi samo malo prijatelja."* (*Et-Ta'liku 'alā mukaddimetil-Medžmū'i*, str. 52)

[53] Tj. da se ne oholi.

[54] Ibn Muflih, *El-Furū'u*, 2/339.

Ibrahim b. Hāni' upitao je imama Ahmeda, rhm: *"Šta je tebi draže: da sjedim po noći i prepisujem znanje ili da klanjam dobrovoljne namaze?"*, pa je Ahmed, rhm, rekao: *"Kada prepisuješ znanje učiš propise svoje vjere. Meni je to draže."*[55]

Također se navodi da je rekao: *"Da nema znanja ljudi bi bili poput stoke. Narodu je potrebnije znanje nego hrana i piće. Hrana i piće trebaju im u toku dana samo dva ili tri puta, dok im je znanje uvijek potrebno"*[56]

Ibn Tejmijje, rhm, kaže: *"Majke svih vrlina su: znanje, vjera, hrabrost i plemenitost."*[57]

Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ***"Kada budete prolazili pored džennetskih bašči sjedite u njih."*** Upitali su: *"A šta su to džennetske bašče?"* Reče: ***"Halke (kružoci) u kojima se spominje Allah."***[58] U drugoj predaji

---

[55] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 58.

[56] Vidjeti: Ibnul-Kajjim, *I'alāmul-muvekki'in*, 2/182.

[57] *Minhādžus-sunne*, 6/379.

[58] Ahmed, br. 12523; Tirmizi, br. 3510; Ebu Ja'la, br. 3432; i drugi od Enesa b. Malika, radijallahu 'anhu. Predaja je *da'if* (nevjerodostojna). U lancu prenosilaca nalazi se ravija Muhammed b. Sābit b. Eslem el-Bunāni koji je nepouzdan kod hadiskih kritičara. (Vidjeti: Zehebi, *Mizanul-'iatidāl,* 3/495) Imam Ebu 'Īsā et-Tirmizi, rhm, kaže: *"Upitao sam Buhariju o ovim hadisima, pa je rekao da mu ništa od njih nije poznato, a za*

navodi se da je rekao: ***"To su skupovi na kojima se izučava znanje."***[59] Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhu, tumačeći ovaj hadis ističe: *"Što se mene tiče, smatram da se pod tim (džennetskim baščama) ne podrazumijevaju skupovi na kojima se prepričavaju priče, nego skupovi na kojima se izučavaju šerijatski propisi."*[60]

Šejhul-islam Ebul-Abbas Ibn Tejmijje, rhm, ističe: *"Podučavanje (drugih) Kur'anu i šerijatskom znanju, bez uzimanje naknade, smatra se najboljim dobrim djelom i najdražim Uzvišenom Allahu. To je nešto što je općepoznato u islamu i nije nepoznanica onome ko je odrastao u islamskim zemljama."*[61]

Imam Ibn Kajjim el-Dževzijje, rhm, tvrdi: *"Onaj ko bude tragao za znanjem da bi tako oživio islam,*

Muhammeda je rekao da dolazi sa čudnim predajama." (*El-'Ilelul-kebir*, str. 369) Imam Ibn 'Adijj, rhm, također je smatrao ovaj hadis neautentičnim. (Vidjeti: *El-Kāmil*, 6/136-137) Neki kasniji učenjaci, poput šejha Albanija, rhm, tvrdili su da je hadis *hasen* (dobar), radi drugih predaja koje ga podupiru. (Vidjeti: *Silsiletul-ehādisis-sahiha*, 6/61) Međutim, govor velikih imama poput Buharije, Ibn 'Adijja i drugih je ispravniji i preči da se slijedi, a Allah najbolje zna.

[59] Taberāni, *El-Mu'džemul-kebir*, br. 11158; od Ibn Abbasa, radijallahu 'anhuma. Predaja je *da'if* (nevjerodostojna). U lancu prenosilaca nalazi se ravija koji je nepoznat.

[60] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 43.

[61] *Medžmū'ul-fetāva*, 30/204.

takav je od siddikina (iskrenih), a njegov stepen je odmah nakon stepena vjerovjesnika."[62]

Iskrenim učenjacima koji slijede istinu pripada posebno mjesto u islamu. Oni su predvodnici ummeta i prvaci među narodom. Allah putem njih čuva vjeru od izmjena, obnavlja zaboravljeno, oživljava umrla srca i budi nemarne. Muslimani su dužni slijediti ih, za njima se povoditi i na njih ugledati.

Uzvišeni Allah, dželle šanuh, naredio nam je da im budemo poslušni: ***"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predvodnicima vašim..."*** *(En-Nisa, 59)* Abdullah b. Abbas, radijallahu 'anhuma, pojašnjava: *"To su vjerski učenjaci, oni koji razumiju vjeru, koji su pokorni Allahu, koji pojašnjavaju ljudima značenje njihove vjere, naređuju im da čine dobro, a odvraćaju ih od zla. Allah je naredio Svojim robovima da takvima budu poslušni."*[63]

U teškim trenucima nas je uputio da se njima obratimo: ***"A da se oni s tim obrate Poslaniku ili predvodnicima svojim, saznali bi šta je prava istina oni koji su sposobni da zaključe (izvlače propise) među njima."*** *(En-Nisa, 83)* Mnogi komentatori

---

[62] *Miftāhu Dāris-se'āde*, 1/181.

[63] Ibn Ebi Hātim, *Tefsirul-Kur'ānil-'Azim*, 3/989, br. 5534; Hākim, *El-Mustedrek*, 1/211, br. 422; Lālekāi, *Šerhu usūlil-'itikād*, 1/81, br. 78; Bejheki, *El-Medhal*, str. 212, br. 266.

Kur'ana tvrde da se Allahove, tebareke ve te'ala, riječi: ***"... ili predvodnicima svojim"*** odnose upravo na islamske učenjake.[64]

Uzvišeni nam jasno poručuje: ***"Allaha se istinski boje od robova Njegovih – učeni."*** *(Fātir, 28)*

Ebu Derdāa, radijallahu 'anhu, kada bi vidio one koji uče znanje rekao bi im: *"Merhaba! Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, oporučio nam je da se prema vama lijepo ophodimo."*[65]

Prenosi se da je Omer, radijallahu 'anhu, govorio: *"Smrt hiljadu pobožnjaka je podnošljivija od smrti jednog učenjaka koji raspoznaje halal i haram."*[66]

Od Ibn Abbasa, radijallahu 'anhuma, prenosi se da je rekao: *"Za onog koji podučava ljude hajru sve traži oprosta, pa čak i ribe u moru."*[67] Također je rekao: *"Onaj ko uznemiri učenjaka, uznemirio je time Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a onaj ko uznemiri Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, uznemirio je time Allaha, 'azze ve dželle."*[68]

---

[64] Vidjeti: *Tefsir Ibn Džerir*, 8/572; *Tefsir-Begavi*, 2/255; Sujuti, *Ed-Durrul-mensūr*, 2/601.

[65] Dārimi, br. 360.

[66] Ibnul-Kajjim, *Miftāhu Dāris-se'āde*, 1/121.

[67] Ibn Ebi Šejbe, *El-Musannef*, br. 26113

[68] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 112.

Još je rekao: *"Godinu dana sam pokušavao da upitam Omera b. el-Hattāba o značenju jednog ajeta, ali nisam imao snage iz strapoštovanja prema njemu."*[69]

Ebu Muslim el-Havlāni, rhm, je govorio: *"Primjer uleme na Zemlji je kao primjer zvijezda na nebesima. Kada se pojave, ljudi se znaju orijentisati, a kada se izgube, tada i ljudi izgube orijentaciju."*[70]

Hasan el-Basri, rhm, tvrdi: *"Učenjak je bolji od onog koji je skroman prema dunjaluku i marljiv u ibadetu."*[71]

Halid b. Ma'dān, rhm, je rekao: *"Ljudi su učenjak i onaj koji uči, a između njih su neodgojeni ljudi od kojih nema hajra."*[72]

Tāvūs b. Kejsān, rhm, kaže: *"Od sunneta je da uvažavaš i poštuješ učenjaka."*[73]

Fudajl b. 'Ijad, rhm, kaže: *"Učenjak koji radi po znanju spominje se u nebeskim prostranstvima kao velikan."*[74]

---

[69] Buhari, br. 4913; i Muslim, br. 1479.

[70] Bejheki, *El-Medhal*, br. 393.

[71] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/139.

[72] Dārimi, br. 332.

[73] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/380.

[74] Tirmizi, br. 2685.

Ebu Dža'fer el-Bākir, rhm, je rekao: *"Učenjak čije znanje koristi drugima je bolji od sedamdeset hiljada pobožnjaka."*[75]

Sufjan b. 'Ujejne i Ibn 'Ulejje, rhm, tvrde: *"Ljudi najvećeg stepena su oni koji su između Allaha i Njegovih stvorenja, a to su vjerovjesnici i učenjaci."*[76]

Prenosi se da je Ibn Mes'ud, radijallahu 'anhu, govorio: *"Porani kao učenjak ili onaj ko uči jer nema hajra u onima mimo njih."*[77]

Slično je govorio i Hasan el-Basri, rhm: *"Porani kao učenjak ili onaj ko traži znanje ili onaj ko sluša učene, a nipošto ne budi onaj četvrti jer ćeš tako propasti."*[78] Također je kazivao: *"Smrt učenjaka je otvorena rana u islamu, ništa je ne može zaliječiti/zatvoriti sve dok se smjenjuju noći i dani."*[79]

Omer b. 'Abdul-'Aziz, rhm, poručuje: *"Ako si u mogućnosti budi učenjak. Ako to nisi u mogućnosti,*

---

[75] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/147.

[76] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 116.

[77] Dārimi, br. 349.

[78] Hafiz Ibn Abdil-Berr, rhm, pojašnjava na koga se odnose Hasanove riječi *"onaj četvrti"* pa kaže: *"To su oni koji iskazuju neprijateljstvo prema učenjacima i mrze ih. Pa čak i oni koji ih ne vole ubrajaju se u one koji ih mrze, ili su pak blizu takvih. Sve to je propast!"* (*Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/154-159)

[79] Ahmed b. Hanbel, *Ez-Zuhd*, br. 1473.

onda budi učenik. Ako ni to nisi u mogućnosti, onda barem ne mrzi učenjake i učenike."[80]

Sehl b. Abdullah et-Tusteri, rhm, poručuje: *"Onaj ko želi da zna kako su izgledala sijela vjerovjesnika, neka pogleda u sijela islamskih učenjaka."*[81]

Hasan el-Basri, rhm, je govorio: *"Čitav dunjaluk je tama i mrak, osim sijela islamskih učenjaka."*[82]

Imami Ebu Hanife i Šafija, rhm, imali su običaj govoriti: *"Ako učenjaci nisu Allahove evlije na dunjaluku, onda Allah i nema evlija."*[83]

Dža'fer b. Muhammed, rhm, je rekao: *"Ničija smrt nije draža šejtanu od smrti učenjaka."*[84]

Kaže se: *"Alim je poput pitkog izvora čija korist nikad ne prestaje. Alim je poput svjetiljke, ko god pored nje prođe okoristi se od njenog svjetla."*[85]

Ebul-Feredž Ibnul-Dževzi, rhm, kaže: *"Razmislio sam o svom životu i uporedio ga sa životima rodbine koja ih je potrošila tragajući za dunjalukom, a ja*

---

[80] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/154.

[81] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 117.

[82] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/221.

[83] Hatib el-Bagdādi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 117.

[84] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 1/235.

[85] Vidjeti: Ibn Abdil-Berr, *El-Džāmi'u*, 1/236-237; Ibn 'Usejmin, *Et-Ta'liku 'alā mukaddimetil-Medžmū'i*, str. 51.

sam potrošio svoju mladost i najbolje dane tragajući za znanjem, pa sam vidio da me nije prošlo ništa od onoga što su oni stekli, osim ono radi čega bi zažalio da sam ga stekao. Zatim sam razmislio o svom stanju, pa sam vidio da je moj život na dunjaluku bolji od njihovog, te moj ugled među ljudima veći od njihovog, a ono što sam stekao učeći znanje, ne može se ni sa čim porediti."[86]

Ebu Bekr el-Ādžurri, rhm, je rekao: *"Onaj ko razmisli o predajama koje ukazuju na vrijednosti vjerskog znanja, neće dati prednost ničemu drugom nad traženjem znanja, osim ako je riječ o onome što mu je neophodno i strpiti će se na poteškoćama koje ga na tom putu pogađaju."*[87]

Ovo što smo naveli od kur'anskih ajeta, hadisa i izreka ispravnih prethodnika (*selefu-saliha*) samo je kratki podsjetnik o vrijednostima znanja, učenja i islamskih učenjaka. Međutim, ništa manje bitnije od toga nije pojasniti i opasnost neznanja, te štetnosti neznalica po islamski ummet.

Allah, dželle šanuh, rekao je našem Poslaniku: ***"... i ne budi od neznalica!"*** *(El-En'am, 35)*, a u drugom ajetu mu naređuje: ***"... i neznalica se kloni!"*** *(El-E'arāf, 199)*. Nuhu, alejhis-selam, zaprijetio je: ***"Ja te***

---

[86] *Sajdul-hātir*, str. 247.

[87] *Fardu talebil-'ilm*, str. 156.

savjetujem da neznalica ne budeš!" *(Hūd, 46)*, a Musa, alejhis-selam, je govorio: ***"Allahu se utičem da budem neznalica!"*** *(El-Bekare, 67)*, dok iskreni vjernici poručuju: ***"Mi ne želimo društvo neukih!"*** *(El-Kasas, 55)*.

Neznanje je uzrok svakog belaja na dunjaluku. Radi neznanja Allahovi poslanici i vjerovjesnici bili su utjerivani u laži. Nuh, alejhis-selam, rekao je svom narodu kada su odbili da ga slijede: ***"... ali ja, doista, vidim da ste vi narod koji ne zna!"*** *(Hūd, 29)*. Lut, alejhis-selam, savjetovao je svoj narod: ***"Zar da muškarcima sa strašću prilazite umjesto ženama? Vi ste, uistinu, neznalice!"*** *(En-Neml, 55)*. Musaov, alejhis-selam, narod kada je od njega zatražio da obožavaju kipove: ***"... odredi i ti nama neko božanstvo, kao što i oni imaju božanstva"***, on im je na to rekao: ***"Vi ste, uistinu, neznalice!"*** *(El-E'araf, 138)*.

Šejhul-islam Ibn Tejmijje, rhm, kaže: *"Neznanje i nepravda su osnova svakog zla."*[88]

Allah, dželle šanuh, svrstao je govor o Sebi, bez znanja, među najveće i najopasnije grijehe. Uzvišeni je rekao: ***"Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat i javni i potajni i grijehe i neopravdanu primjenu sile i da Allahu smatrate ravnim one za koje On***

---

[88] *Iktidāu sirātil-mustekim*, 1/148.

nikakav dokaz objavio nije i da o Allahu govorite ono što ne znate.'" *(El-E'arāf, 33)*

Imam Ibnul-Kajjim, rhm, komentirajući ovaj ajet kaže: *"Što se tiče govora o Allahu bez znanja, to je najstrožije zabranjeno i najveći grijeh kod Allaha*. Iz *tog razloga, prilikom navođenja zabrana, spomenut je na četvrtom mjestu. Izuzimanje iz ove zabrane nije dozvoljeno ni u kojem slučaju, nego zabranjenost ostaje na snazi u svakom stanju i svakoj situaciji. Zabrana govora o Allahu bez znanja nije kao zabrana strvine, krvi i svinjskog mesa, koji bivaju u određenim situacijama dozvoljeni.*[89] *Zabrane se dijele na dvije vrste: prva, zabrana samog djela u* osnovi - *i to nije dozvoljeno raditi ni u kojem slučaju; i druga, trenutna zabrana - koja se mijenja od vremena do vremena. Uzvišeni Allah, govoreći o zabranama u osnovi, kaže: "**Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat i javni i potajni...**", zatim je prešao na ono što je veći grijeh od ovoga: "**…i grijehe i neopravdanu primjenu sile...**", da bi zatim naveo ono što je veći grijeh od ovoga: "**…i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije...**" nakon čega je naveo ono što je još veći grijeh od* prethodnoga: *"**… i da o Allahu govorite ono što ne znate.**" Prema tome, ovo je najstrožija od svih zabrana kod Allaha, a ujedno i*

---

[89] Tj. u stanju nužde (ar. *darūre*).

najveći grijeh jer za sobom povlači iznošenje laži na Uzvišenog Allaha, pripisivanje Allahu onoga što Mu ne dolikuje, mijenjanje Njegove vjere, negiranje onoga što je potvrdio i potvrđivanje onoga što je negirao, smatranje ispravnim onoga što je Allah učinio neispravnim i smatranje neispravnim onoga što je On učinio ispravnim, iskazivanje mržnje i neprijateljstva prema onome koga On voli i prija-teljevanje sa onima kojima je On iskazao neprija-teljstvo, ljubav prema onima koje Allah mrzi i mržnja onih koje On voli i da Mu se pripisuje ono što Mu ne dolikuje, bez obzira bilo to vezano za Njegovo biće, svojstva, riječi ili djela. Ova zabrana je najpotvrđe-nija zabrana, najveći grijeh, to je osnova širka i kufra, i na tome su zasnovane sve novotarije i zablude. Osnova svake zabludjele novotarije u vjeri vraća se na govor o Allahu bez znanja."[90]

U tom smislu Allah, subhanehu ve te'ala, je rekao: ***"I ne govorite neistine jezicima svojim: 'Ovo je dopušteno, a ovo je zabranjeno,' da biste tako o Allahu neistine iznosili. Oni koji o Allahu govore neistine – neće uspjeti."***[91] *(En-Nehl, 116)*

---

[90] *Medāridžus-sālikin*, 1/372.

[91] Tj. neće uspjeti na dunjaluku jer će samo kratko uživati, niti će uspjeti na ahiretu jer iz čeka žestoka kazna i bolna patnja. (Vidjeti: Ibn Kesir, *Tefsiru Kur'ānil-'azim*, 4/609)

Uvaženi šejh Muhammed Emin eš-Šenkiti, rhm, kaže: *"Ispravni prethodnici (selefu-salih), Allah bio s njima zadovoljan, izbjegavali su govoriti: 'Ovo je halal' i 'Ovo je haram', strahujući od ovog ajeta."*[92]

Od Sulejmana el-E'ameša, rhm, se prenosi da je rekao: *"Nikada nisam čuo da je Ibrahim en-Neha'i*[93] *rekao za nešto da je halal ili haram, nego je imao običaj reći: 'Prezirali bi to' ili 'Smatrali su to pohvalnim.'"*[94]

Allah, dželle šanuh, kaže: ***"Na Sudnjem danu vidjet ćeš pocrnjela lica onih koji su o Allahu laži govorili."*** *(Ez-Zumer, 60)*

Šejh Abdul-Kerim el-Hudajr pojašnjava: *"Najpreči koji ulaze u značenje ovog ajeta su oni koji daju odgovore o šerijatskim pitanjima i govore o Allahu bez znanja."*[95]

Uzvišeni nam poručuje: ***"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh i vid i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati."*** *(El-Isrā, 36)*

Poznati mufessir šejh Abdur-Rahman es-S'adi, rhm, kaže u komentaru ovog ajeta: *"Tj. ne slijedi ono*

---

[92] *Edvāul-bejān*, 3/455.

[93] Poznati tabi'in, pobožnjak i hafiz hadisa. Na ahiret je preselio 96. h. god. (Vidjeti: Zehebi, *Sijeru e'alāmin-nubela*, 4/520-529).

[94] Dārimi, br. 184.

[95] *Šerhu Durūsil-muhimme li 'āmmetil-umme*, str. 94.

o čemu nemaš znanja, nego dobro utvrdi i provjeri ono što govoriš i radiš."[96]

Allah, dželle šanuh, kaže: *"**... i ne slijedite šejtanove stope jer vam je on neprijatelj očevidni! On vas navraća na grijeh i razvrat i na to da o Allahu govorite ono što ne znate"*** *(El-Bekare, 168-169)* i kaže: ***"Zar o Allahu da govorite ono što ne znate!?"*** *(El-E'arāf, 28)*

Ispravne i odabrane generacije ovog ummeta najbolje su – nakon Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem – razumjele značenje ovih ajeta, pa su bili izrazito oprezni da o Allahu ili Njegovoj vjeri kažu nešto bez znanja. Mnogo je primjera njihove predostrožnosti i opreznosti kada je u pitanju govor o Allahovoj vjeri.

Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu 'anhu, imao je običaj govoriti: *"Koje će me nebo prekriti i koja će me zemlja sakriti, ako bez znanja kažem nešto o Allahovoj Knjizi!?"*[97]

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhu, je rekao: *"Doista je lud onaj koji odgovara na svako pitanje*

---

[96] *Tejsirul-Kerimir-Rahmān*, 2/920.

[97] Bejheki, *El-Medhal*, str. 430; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlihi*, 2/41.

koje mu se postavi."[98] Identično se prenosi i od Abdullaha b. Abbasa, radijallahu 'anhuma.[99]

Abdur-Rahman b. Ebi Lejla, rhm, pripovjeda: *"Zatekao sam stotinu i dvadeset ashaba Resulullaha, sallallahu 'alejhi ve sellem, u ovom mesdžidu i niko od njih nije držao govor niti je odgovarao na pitanja, a da nije poželio da ga neko drugi zamijeni."*[100]

'Ukbe b. Muslim, rhm, prenosi da je Abdullah b. Omer, radijallahu 'anhuma, bio upitan o nečemu, pa je rekao: *"Ne znam!"*, a potom je dodao: *"Zar želite da od naših leđa napravite sebi mostove preko Džehennema, pa da kažete: 'Ibn Omer nam je dao fetvu za to i to!'?"*[101]

Davud b. Ebi Hind prenosi od Amira eš-Ša'bija, rhm, da je rekao: *"Kada bi čovjek bio upitan o nečemu, on bi rekao svome prijatelju: 'De im ti dadni fetvu' i tako bi prelazili sa jednog na drugog sve dok se ne vrate opet na prvog."*[102]

---

[98] Darimi, br. 176.

[99] Bejheki, *El-Medhal*, str. 433.

[100] Ibn Sa'd, *Et-Tabākatul-kubra*, 6/110; Ibn Hibān, *Es-Sikāt*, 9/215; Bejheki, *El-Medhal*, str. 433; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/273.

[101] Ibnul-Mubārek, *Ez-Zuhd ver-rekāik*, str. 18.

[102] Darimi, br. 138.

Od Alije b. Ebi Taliba, radijallahu 'anhu, se prenosi da je rekao: *"Kada budete upitani o onome što ne poznajete – bježite."* Bi mu rečeno: *"A kako da pobjegnemo, o Vođo pravovjernih?"*, a on odgovori: *"Recite: 'Allah najbolje zna!'"*[103]

Huzejfe, radijallahu 'anhu, kaže: *"Fetve ne izdaje izuzev jedan od trojice: onaj koji poznaje derogirane i derogirajuće ajete u Kur'anu, vladar koji nema drugog izlaza i maloumnik koji se petlja ondje gdje mu nije mjesto."* Ibn Sirin, rhm, nakon što je prenio ovu predaju, kaže: *"Što se mene tiče, ja nisam ni jedan od prve dvojice, pa ne bih volio da budem treći."*[104]

Prenosi se da je Alija, radijallahu 'anhu, jednog dana ušao u mesdžid i zatekao čovjeka kao opominje ljude i vāzi im, pa je upitao: *"Ko je ovaj?"* Rekoše mu: *"To je čovjek koji opominje i savjetuje ljude."* – *"Nije to čovjek koji opominje"*, reče Alija, *"nego on želi da kaže: 'Ja sam taj i taj i sin tog i tog, pa me upoznajte i znajte za mene!'"* Zatim je poslao po njega da mu se dovede, te ga upitao: *"Da li znaš napraviti razliku između derogiranog i derogirajućeg (dokaza)?"* Čovjek odgovori: *"Ne znam!"*, a Alija mu reče: *"Onda bježi iz našeg mesdžida i nemoj*

---

[103] Darimi, br. 183.

[104] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/278.

ništa u njemu vaziti niti opominjati!"[105] U drugom rivajetu navodi se da mu je rekao: *"Otišao si u propast, a i druge si upropastio!"*[106]

Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu 'anhu, imao je običaj reći petkom na hutbi: *"Onaj ko zna nešto, neka poduči ljude, ali teško mu se ako bude govorio o onome što ne zna, pa se tako udalji od vjere i bude od onih koji su izopačili se!"*[107]

'Ubejd b. Džurejdž, rhm, prenosi: *"Ibn Omer, radijallahu 'anhu, više bi govorio: 'Ne znam!'- nego što bi davao fetve."*[108]

Amir b. Šurāhil eš-Ša'bi, rhm, je govorio: *"Kada kažeš: 'Ne znam' to je pola znanja!"*[109]

Ebu Husajn, rhm, kaže: *"Jedan od vas olahko daje odgovor na pitanje koje mu se postavi, a kada bi isto pitanje bilo postavljeno Omeru, radijallahu 'anhu, radi njega bi sazvao učesnike u bitci na Bedru da se sa njima posavjetuje."*[110]

---

105 Ibn Biškuvāl, *Gavāmidul-esmāil-mubheme*, 1/257; Ibnul-Dževzi, *El-Kussāsu vel-muzekkirin*, str. 349; *Sujuti, Tehzirul-havāss*, str. 190.

106 Zuhejr b. Harb, *El-'Ilm*, str. 31; Bejheki, *El-Medhal*, str. 177.

107 Darimi, br. 180.

108 Darimi, br. 157; Ibn Asākir, *Tārihu Dimešk*, 31/167.

109 Darimi, br. 186; Bejheki, *El-Medhal*, str. 435.

110 Bejheki, *El-Medhal*, str. 433.

Abdul-Melik b. Ebi Sulejman, rhm, prenosi da je Se'id b. Džubejr, rhm, bio upitan o nečemu, pa je rekao: *'Ne znam!'*, a zatim je dodao: *'Teško se onome koji za ono što ne zna kaže da zna!'"*[111]

Sufjan b. 'Ujejne, rhm, kaže: *"Najsmjeliji u izdavanju fetvi su oni koji imaju najmanje znanja."*[112]

Muhammed b. Sirin, rhm, bi govorio: *"Da čovjek umre kao neznalica bolje mu je nego da govori ono što ne zna!"*[113]

Kasim b. Muhammed, rhm, ističe: *"Tako mi Uzvišenog Allaha, draže mi je da mi jezik bude presječen nego da govorim o onome o čemu nemam znanja."*[114] Imam Malik, rhm, prenosi da je Kasim b. Muhammed posjetio jednog od namjesnika Medine, pa ga je ovaj upitao o nekom pitanju na koje nije znao odgovor, na što je Kasim rekao: *"Doista, ako čovjek želi da počasti samog sebe, ne treba da govori osim o onome što obuhvata njegovo znanje."*[115] Također bi govorio: *"O stanovnici Iraka, mi, vallahi, ne poznajemo mnogo toga o čemo nas pitate. Da*

---

[111] Bejheki, *El-Medhal*, str. 435; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlihi*, 2/43.

[112] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/843.

[113] Bejheki, *El-Medhal*, str. 434.

[114] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/44.

[115] Bejheki, *El-Medhal*, str. 434.

čovjek živi kao neznalica, ali poznaje samo ono što mu je Allah naredio, bolje mu je nego da o Allahu i Njegovom Poslaniku govori ono što ne zna!"[116]

Abdur-Rahman b. Mehdi, rhm, prenosi: "Bili smo kod imama Malika b. Enesa, rhm, kada mu je došao neki čovjek i rekao: *'O Ebu Abdullah, došao sam ti iz mjesta udaljenog šest mjeseci putovanja. Moj narod me zadužio da ti postavim pitanje.'* Malik mu reče: *'Pitaj!'* Kada mu postavi pitanje, on odgovori: *'Ne znam!'*, pa je čovjek ostao zaprepašten, kao da je došao kod onoga koji sve poznaje. Zatim je upitao: *'Pa šta onda da kažem svome narodu kada se vratim?'* Malik mu reče: *'Kaži im da je Malik rekao da ne zna!'*"[117]

Od imama Malika, rhm, također se prenosi da je rekao: *"Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, bio je predvodnik muslimana i prvak svih svjetova, pa i pored toga, kada bi bio upitan o nečemu ne bi odgovarao sve dok mu ne dođe objava. A i meleci su rekli: '**... mi nemamo znanja, osim ono čemu si nas podučio!**' (El-Bekare, 32)."*[118]

---

[116] Bejheki, *El-Medhal*, str. 435.

[117] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/45.

[118] *Ibid*, 2/45.

Muhammed b. 'Adžlan, rhm, kaže: *"Ako učenjak zapostavi: 'Ne znam!', kao da je smrtno ranjen."*[119]

Dragi brate i sestro, znaj da su ispravne generacije ovog ummeta smatrale zabranjenim da se čovjek upušta u govor o vjeri i vjerskim propisima a da prethodno ne izuči detaljno mišljenja islamskih učenjaka i spozna njihova razilaženja.

'Atā b. Ebi Rebāh, rhm, tvrdi: *"Nikome nije dozvoljeno da odgovara na pitanja o vjeri sve dok ne bude poznavao razilaženja islamskih učenjaka jer ako ih ne bude poznavao, odbaciti će znanje koje je ispravnije od onoga koje on zastupa."*[120]

Jahja b. Sellam, rhm, kaže: *"Onome koji ne poznaje razilaženja islamskih učenjaka nije preporučeno da odgovara na pitanja o vjeri, niti je onome koji ne poznaje mišljenja islamskih učenjaka dozvoljeno da bira i govori: 'Ovo mišljenje mi je draže od onog!'"*[121]

Se'id b. Ebi 'Arūbe, rhm, kaže: *"Ne smatrajte alimom onoga ko ne poznaje razilaženja islamskih učenjaka."*[122]

---

[119] Bejheki, *El-Medhal*, str. 436.

[120] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/28.

[121] *Ibid*, 2/30.

[122] *Ibid*, 2/27.

Ejjub es-Sehtijani, rhm, je rekao: *"Najsmjeliji ljudi u izdavanju fetvi su oni najmanjeg znanja o razilaženjima islamskih učenjaka, a najsuzdržljiviji u izdavanju fetvi su oni najznaniji o razilaženjima islamskih učenjaka."*[123]

Prethodne izreke naših ispravnih prethodnika jasno ukazuju na opasnost govora o Allahu, dželle šanuh, i Njegovoj plemenitoj vjeri bez znanja. Danas su mnogi muslimani iskušani tom lošom pojavom. Nerijetko imamo priliku slušati govore i predavanja, čitati tekstove i odlomke i dolaziti u susret sa raznim tumačenjima vjere od strane osoba koje su poznate po nedostatku šerijatskog znanja. Mnogi od takvih nikada u životu nisu vidjeli nijednog islamskog učenjaka, a kamoli da su sjedili pred njima i duži vremenski period stjecali šerijatsko znanje.

Ovi kvaziučenjaci u svojim usmenim i pismenim izlaganjima citiraju ajete, hadise i mišljenja uleme i onda ih – bez ispravnog razumijevanja – tumače shodno svojim strastima i porivima. Istina je da među njima ima i onih koji su priučeni, odnosno možda su naučili nešto malo od vjere i sreli pokojeg učenjaka, pa se stavljaju na stepen velikih islamskih učenjaka ili ih pak drugi dižu na taj stepen, a oni su

[123] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-'ilmi ve fadlih*, 2/28.

veoma daleko od njih u znanju, ali i u ispravnom shvatanju stvarnosti u kojoj se nalaze.

Stanje u kojem se trenutno nalazimo najbolje nam pojašnjavaja hadis kojeg prenosi Abdullah b. Amr, radijallahu 'anhuma, od Resulullaha, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je rekao: ***"Allah, doista, neće uzeti znanje od ljudi tako što će ga uzdignuti od njih, nego će uzeti znanje uzimajući učene ljude, sve dok ne nestane učenjaka. Tada će ljudi za predvodnike uzeti neznalice koji će biti pitani, pa će odgovarati, bez znanja i otići tako u zabludu odvodeći i druge sa sobom."***[124]

Razmisli, dragi brate i cijenjena sestro, malo o ovom plemenitom hadisu. On jasno ukazuje na činjenicu da nevolje i nedaće nikada ljudima nisu dolazile od strane njihove uleme. Zapravo, nevolje nastupaju tek nakon nestanka uleme, odnosno kada izdavanje fetvi i tumačenje vjere preuzmu oni koji nisu dorasli tom stepenu, pa makar se i pripisivali učenicima ili onima koji traže znanje.[125] Nevolje nastupaju kada vjeru počnu tumačiti nedoučeni koji su se umislili, vjerske članke počnu pisati novinari, hutbe počnu držati slatkorječivi govornici i o vjeri počnu raspravljati licemjeri. Emanet nikada neće

---

[124] Buhari, br. 100; i Muslim, br. 2673.

[125] Vidjeti: Šātibi, *El-'Iatisam*, 2/679.

pronevjeriti onaj koji je povjerljiv, ali kada se povjerenje ukaže nepovjerljivom, onda se dešava nered. Isto tako, nijedan istinski učenjak neće u vjeru uvesti novotarije, ali kada govor o vjeri preuzme onaj ko nema znanja, onda dolazi do izmjene razumijevanja vjere i javljaju se nove zablude koje u prijašnjim generacijama nisu bile poznate.

Potvrdu za to nalazimo u riječima Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: ***"Kada se stvar povjeri onome kome ne pripada, tada očekuj Sudnji dan."***[126] Hafiz Ibn Hadžer el-'Askalani, rhm, kaže u komentaru ovog hadisa: *"Povjeravanje stvari onome kome ne pripadaju biva onda kada preovlada neznanje i iščezne znanje, a to je od predznaka Sudnjeg dana, pa se da razumjeti da će dok ima znanja biti i selameta."*[127]

Zato je Abdullah b. Mes'ud, radijalahu 'anhu, znao reći: *"Držite se znanja prije nego što bude uzdignuto, a uzdizanje znanja je odlazak (smrt) učenjaka."*[128]

Jednog dana imam Malik b. Enes, rhm, vidio je svog učitelja, poznatog učenjaka Rebi'u er-Re'ja,

---

[126] Buhari, br. 59, od Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu.

[127] *Fethul-Bāri*, 1/142.

[128] Abdur-Rezzak, *El-Musannef*, 11/252; Darimi, br. 145; Mervezi, *Es-Sunne*, str. 29; Taberāni, *El-Kebir*, 9/170; Ibn Betta, *El-Ibānetul-kubrā*, 1/333.

rhm, kako žestoko plače, pa ga je upitao: *"Da te nije zadesila kakva nedaća?"*, *"Ne"*, rekao je, *"nego je o vjeri upitan onaj koji nema znanja!"*[129]

Od Enesa b. Malika, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Od predznaka Sudnjeg dana je nestanak znanja, ukorijenjivanje neznanja, uživanje alkohola i pojava bluda."***[130] U jednoj verziji stoji: ***"opadanje nauke i pojava neznanja..."***[131]

Ibn Mes'ud i Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu 'anhuma, pripovijedaju da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kazao: ***"U danima pred Kijametski dan nestat će znanja, pojavit će se neznanje i proširiti će se ubistva."***[132]

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Prije nastupa Sudnjeg dana predstoje godine obmana. U tim godinama lažov će se smatrati iskrenim, a iskreni će se utjerivati u laž; povjerljiv će se optuživati za izdaju, a povjerenje će biti ukazano onome ko će ga pronevjeriti i tada će progovoriti ruvejbide."*** Bi upitan: *"A ko su to ruvejbide, o*

---

[129] Tartūši, *El-havādisu vel-bide'u*, str. 77.

[130] Buhari, br. 80; i Muslim, br. 2671.

[131] Buhari, br. 81.

[132] Buhari, br. 7064; i Muslim, br. 2672.

Allahov Poslaniče?", pa reče: ***"To je svaki bezvrijedni maloumnik koji govori i petlja se u javna pitanja!"***[133]

Od Ebu Umejje el-Džumehija, radijallahu 'anhu, se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Od predznaka Sudnjeg dana je da se znanje traži kod malih."***[134]

Prenosi se od Omera b. el-Hattaba, radijallahu 'anhu, da je rekao: *"Spoznao sam u čemu je propast za ljude: kada fikh (razumijevanje vjere) dođe od strane malih,*[135] *a ne prihvati se od velikih. A ako dođe od strane velikih, pa ih u tome slijede mali, onda su svi od upućenih."*[136]

Ibn Mes'ud, radijallahu 'anhu, kaže: *"Ljudi će neprestano biti na hajru sve dok znanje budu uzimali*

---

[133] Ibn Madže, br. 4036; Ahmed, br. 7912; Hakim, br. 8439 i dr. Hadis je dobar ili vjerodostojan, kao što su smatrali Hakim, Zehebi, Ibn Kesir, Ibn Hadžer, Ahmed Šakir, Albani i drugi, radi mnoštva puteva i drugih predaja koje ga podupiru, iako u lancu prenosilaca postoje određene mahane, a Allah najbolje zna.

[134] Ibnul-Mubarek, *Ez-Zuhd*, br. 61; i Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 22/361. Hadis je *hasen* (dobar) radi drugih predaja koje ga podupiru, a Allah najbolje zna. (Vidjeti: Albani, *Es-Silsiletus-sahiha*, 2/194).

[135] Tj. nedoraslih, nedoučenih, nezrelih.

[136] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/158.

od velikih među njima, a kada ga počnu uzimati od malih i najgorih – tada će biti upropašteni."[137]

Pod *"malim"* u ovim predajama se misli na one koji su nedorasli i nedoučeni, ne gledajući na njihove godine jer među ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, bilo je mladića koji su bili vrsni učenjaci kao Ibn Abbas, Muaz b. Džebel, Ibn Omer i drugi. Na njihovo znanje su oslanjali se najodabraniji ashabi poput halife Omera, radijallahu 'anhu.[138] Međutim, ako se tom njihovom neznanju pridoda i mladost, onda je belaj još veći, da nas Allah, dželle šanuhu, sačuva.[139]

Imam Sufjan es-Sevri, rhm, kada bi vidio običan narod[140] kako zapisuje znanje i predaje, njegovo lice bi se promijenilo. Njegov učenik Muhammed b. Jusuf el-Firjābi, rhm, jednom prilikom ga je upitao: *"O Ebu Abdullah, primijetio sam da ti je teško kada vidiš ovaj obični narod kako zapisuje znanje?"*, pa mu Sufjan reče: *"Ovo znanje je bilo kod Arapa i kod*

---

[137] Taberāni, *El-Mu'džemul-kebir*, 9/114.

[138] Vidjeti: Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/499-500.

[139] Vidjeti: Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/499-500; Tartūši, *El-Havādisu vel-bide'u*, str. 80.

[140] Tj. one koji nisu dorasli znanju.

najplemenitijih ljudi, pa kada ih napusti i pređe kod ovih,[141] *vjera će se radi toga izmijeniti."*[142]

Abdullah b. el-Mu'tezz, rhm, je rekao: *"Kao što iz kamena ne rastu plodovi, makar puno kiše na njega palo, tako i maloumniku ne koristi mnogo izučavanja i čitanja."*[143]

Ebu Sufijan el-Himjeri, rhm, kaže: *"Edeb*[144] *ne možeš naći osim kod dvije vrste ljudi: kod čovjeka koga je sultan odgojio,*[145] *i kod čovjeka koji se odgojio izučavajući fikh.*[146] *Svi ljudi mimo njih su neotesani."*[147]

Ne treba čovjek da požuruje sa podučavanjem drugih. Prije toga treba prvo da se okiti čvrstim i temeljitim znanjem. U tom smislu, imam Šafija, rhm, kaže: *"Onaj ko počne podučavati prije vremena propustit će da stekne mnogo znanja.",*[148] a imam Katade es-Sedusi, rhm, tvrdi: *"Onaj ko bude govorio*

[141] Tj. kod neodgojenih i nekulturnih.

[142] Tartūši, *El-Havādisu vel-bide'u,* str. 80-81.

[143] Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih,* str. 584.

[144] Etiku, moral, odgoj, kulturu.

[145] Tj. odgojeni su pod moranjem.

[146] Tj. znanje o propisima vjere.

[147] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/156.

[148] Ibnul-Dževzi, *Sifetus-safve*, 2/252.

prije vremena biće i osramoćen pred ljudima prije vremena."[149]

Jednom prilikom skupina ljudi iz Kufe se odvojila od ostalog naroda i napravila sebi džamiju kako bi se posvetili činjenju ibadeta. Za to je čuo Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhu, pa im je otišao i žestoko ih ukorio, potom im je poručio: *"Vratite se (nazad u Kufu), pa naučite od onih koji su učeniji od vas i onda podučite one koji manje znaju od vas."*[150]

Neznanje je razlog podjela, razilaženja i smutnji u ovom ummetu. Jednog dana pravedni halifa Omer b. el-Hattab, radijallahu 'anhu, osamio se i razmišljao o stanju ummeta, pa je poslao da mu se dovede Ibn Abbas, radijallahu 'anhuma, i upitao ga: *"Kako je moguće da će se razići i podijeliti ovaj ummet, a Knjiga im ista, Poslanik im isti i Kibla im ista?"* Ibn Abbas mu reče: *"O Vođo pravovjernih, nama je Kur'an objavljen, i mi smo ga učili i znali smo povodom čega je koji ajet objavljen, ali će nakon nas doći narod koji će učiti Kur'an, ali neće znati povodom čega je objavljen, nego će svaki narod imati svoje mišljenje. Kada bude svaki narod imao svoje mišljenje, tada će doći do razilaženja i podjela."* Omer kada ču njegove riječi žestoko ga ukori i odbi

---

[149] Hatib el-Bagdadi, *El-Džāmi'u li ahlākir-rāvi*, 1/322.

[150] Begavi, *Šerhus-sunne*, 10/55.

da prihvati ono što je rekao. Ibn Abbas je tada izašao i napustio ga. Zatim je Omer, radijallahu 'anhu, razmislio o njegovim riječima i dokučio da je ipak bio u pravu, pa ga ponovo pozva i reče mu: *"Bio si u pravu! Ponovi mi opet svoje riječi."*[151]

Zato se odavno kaže: *"Kada bi ušutio onaj ko ne zna nestalo bi (štetnog) razilaženja."*[152] Slično je rekao i hafiz Džemāluddin el-Mizzi, rhm: *"Kada bi ušutio onaj koji ne zna, odmorio bi se, a odmorio bi i druge mimo sebe, greške bi se umanjile, a ispravni postupci povećali."*[153]

Omer b. Abdul-'Aziz, rhm, je govorio: *"Onaj ko bude radio bez znanja, više će napraviti štete nego koristi."*[154]

Sufjan es-Sevri, rhm, kada je bio upitan o onima koji počnu da govore o vjeri prije nego se osposobe

---

[151] Bejheki, *Šu'abul-iman*, 3/542.

[152] Vidjeti: Ebu Hajjan, *El-'Imtā'u vel-muānese*, str. 259; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/582; Hazredži, *'Ujūnul-ahbār*, str. 76. Jākūt el-Hamevi, rhm, pripisuje ove riječi poznatom arapskom pjesnikun Kulsūmu b. 'Amru. Vidjeti: *Mu'džemul-udeba*, 5/2244. Dok, Usāma b. Munkiz, književnik iz 6. h. stoljeća, pripisuje ih poznatom grčkom filozofu Diogenu, a Allah najbolje zna. Vidjeti: *Lubābul-ādāb*, str. 433.

[153] *Tehzibul-kemāl*, 4/362.

[154] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/147.

za to, rekao je: *"Brod koji se pretrpa mornarima mora potonuti."*[155]

Imam Šafija, rhm, je rekao: *"O vjerskom znanju su progovorile pojedine osobe kojima je bilo preče da su se sustegnuli od nekih stvari o kojima su govorili, a i bliže spasu, inšallahu te'ala."*[156]

Imam Ibnul-Kajjim, rhm, tvrdi: *"Onaj ko želi da očuva svoju čast, neka ne govori osim ono o čemu ima znanja."*[157]

Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani, rhm, kaže: *"Kada čovjek govori o onome što mu nije struka dođe sa čudnim stavovima."*[158]

Prema tome, znanje smo dužni uzimati sa izvora, od učenjaka poznatih po ispravnom znanju,[159] iskrenim riječima i ispravnim djelima. Posebno treba istaći učenjake koji su preselili na uputi ili su u poznim godinama, pa je njihovo znanje staloženo, sigurno i provjereno.[160]

---

[155] Rāmahurmuzi, *El-Muhaddisul-fasil*, str. 560.

[156] *Er-Risāle*, str. 34.

[157] *I'alamul-muvekki'in*, 2/117.

[158] *Fethul-Bāri,* 3/584.

[159] Tj. znanju iz Kur'ana i sunneta Resulullaha, 'alejhis-selam.

[160] Poput šejha Abdur-Rahmana es-Sa'dija, Muhammeda b. Ibrahima Ālu Šejha, Abdullaha b. Humejda, Muhammeda Emina eš-Šenkitija, Ahmeda Šākira, Abdul-'Aziza b. Bāza,

Vjera je nešto najdragocjenije što posjedujemo, pa nipošto ne smijemo dopustiti da nam o vjeri pametuju, propise tumače i fetve izdaju oni koji nisu tome dorasli. Dužni smo pripaziti se nedoučenih tumača vjere. Kao što se istina lahko raspoznaje od zablude, isto tako je lahko raspoznati i neznalicu od učenog, pa makar neznalica posjedovao titule, diplome, svjedočanstva i sl.

Šejh Bekr Ebu Zejd, rhm, kaže: *"Donošenje zabrana radi vjerskih koristi preče je od donošenja zabrana radi koristi imetka i tijela. Obaveza je staviti zabranu i spriječiti svakog gubitnika od njegovog djelovanja radi opće koristi zajednice. Onoga ko glumi da je učenjak i učenjaka koji je pokvaren, obaveza je spriječiti da izdaju fetve radi očuvanja vjere. Onoga ko se lažno predstavlja da je ljekar obaveza je spriječiti radi zaštite zdravlja šire*

Muhammeda b. Saliha el-'Usejmina, Muhammeda Nasiruddina el-Albanija, Tekijuddina el-Hilālija, Abdur-Rezzaka Afifija, Hammada el-Ensārija, Adul-Kadira el-Arnauta, Bekra Ebu Zejda, Abullaha b. Džibrina, Abdullaha b. Gudejana, Hamuda et-Tuvejdžirija, Abdur-Rahmana el-Berrāka, Abdullaha el-Gunejmāna, Saliha el-Fevzana, Abdul-Muhsina el-Abbāda, Abdul-'Aziza er-Rādžihija, Abdul-Kerima el-Hudajra, Ebu Ishaka el-Huvejnija idr. Allah se smilovao onima koji su preselili na ahiret, a sačuvao i poživio na hajru one koji su među živima!

zajednice, isto tako obaveza je spriječiti i onoga ko se lažno predstavlja da je inžinjer."[161]

Kako je samo divan primjer kojeg je naveo Šejh, Allah mu se smilovao. Doista nećemo naći da se neko usudi govoriti o medicini i propisivati lijekove i terapije pravdajući se time da je čitao iz knjiga ili pak općom naobrazbom, zato što greške u tome povlače za sobom kazne na dunjaluku, ali kada je u pitanju govor o Allahovoj vjeri, svako sebi daje za pravo da je tumači i komentira, bez prethodnog studiranja i detaljnog izučavanja.

Nije pravi učenjak svako ko krene izučavati vjeru, kao što nije ni učenik svako ko uči i čita jer se nijjeti (namjere) razlikuju. Neko od onih koji uče je iskren, a drugi nije; neko je studirao na određenom fakultetu radi diplome, ugleda i položaja, a drugi radi znanja i kako bi se približio Allahu, dželle šanuh. Ne treba se ugledati na svakog za koga narod tvrdi da je učen jer pravog učenjaka ne poznaje niko drugi do pravi učenjak. Isto tako, nije dovoljno znanje da bi neko bio od onih koji se slijede. Od znanja bez rada po njemu nema velike koristi. Neki od učenih su na Pravom putu, a drugi nisu; jedni se čvrsto drži vjere i slijede uputu prvih generacija, dok drugi popuštaju i tragaju za neutemeljenim olakšicama.

---

[161] *Et-Te'ālum*, str. 7-8.

Ebu Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: ***"Ko bude učio znanje sa kojim se traži Allahovo, dželle šanuhu, lice, ne uči ga osim da bi stekao neku dunjalučku korist, takav neće osjetiti miris Dženneta na Sudnjem danu."***[162]

Imam Ibn Hazm el-Endelusi, rhm, kaže: *"Nema veće štete za znanje i njegove nosioce od onih koji su se među njih uvukli, a nisu od njih. Oni su neznalice, a misle da nešto znaju i čine nered iako smatraju da popravljaju situaciju."*[163]

Jedan čovjek pohvalio je imama Sulejmana el-E'ameša, rhm, zadivljen mnoštvom učenika koji su prisustvovali na njegovim predavanjima, pa mu je on rekao: *"Nemojte biti zadivljeni mnoštvom jer trećina njih će umrijeti prije nego što postanu učenjaci, druga trećina će otići za vladarom, a od treće trećine malo ko će se spasiti!"*[164]

Sa druge strane, imamo mnogo onih koji su studirali ili studiraju šerijatske znanosti i koji su, nadati se, iskrenih namjera i žude za Allahovim plemenitim licem, ali je nedaća što nemaju dovoljno

---

[162] Ahmed, br. 8457; Ebu Davud, br. 3664; Ibn Madže, br. 252; i drugi. Hadis je vjerodostojan.

[163] *El-Ahlāku ves-sijer,* str. 67.

[164] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/520.

znanja. Pravo znanje zahtijeva mnogo truda, napora i odricanja, dok je do samih diploma u današnjem vremenu relativno lahko doći. Činjenica je da danas ima onih koji su stekli velika akademska zvanja, ali je njihovo znanje površno. Neki su, možda, završavali fakultete, magistrate i doktorate na daljinu, preko interneta i slično. U prvim generacijama stanje je bilo drugačije, učenici su povijali svoja koljena pred ulemom koja bi ih odgajala i prenoslila im znanje i iskustvo, ali danas se, većinom, ta veza između učitelja i učenika svela na minimum.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhu, kaže: *"U kakvom stanju ćete biti kada se među ljudima rasprostrane i pojave novotarije, pa na njihovim temeljima odraste omladina, a poznu starost dožive starci, pa njihovim sebebom islam prihvate nearapi. Tada će čovjek postupati po Sunnetu, a biti će mu rečeno da je to novotarija!"* Njegovi učenici upitaše: *"A kada će se to desiti, o Ebu Abdur-Rahmane?"* Odgovori: *"Kada bude puno predvodnika, a malo povjerenika; kada bude puno kārija,*[165] *ali izrazito malo fakiha;*[166] *kada se znanje bude učilo, ali ne radi*

[165] Tj. učača, učenika.

[166] Onih koji razumiju vjeru.

vjere i kada se dunjaluk bude tražio sa djelima ahireta!"[167]

Od Ibn Abbasa, radijallahu 'anhuma, prenosi se da je rekao: *"Da su oni koji nose znanje ukazali počast svome znanju i prihvatili ga onako kako mu dolikuje, zavolio bi ih Uzvišeni Allah, meleci i dobročinitelji, a i ljudi bi ih uvažavali i poštivali, ali oni su znanjem tražili dunjaluk, pa ih je Allah zamrzio, a i ljudi omalovažili."*[168]

Amir eš-Ša'bi, rhm, kaže: *"Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se znanje ne bude smatralo neznanjem, a neznanje znanjem."*[169]

Pravi učenjak se, pored temeljitog i provjerenog znanja, prepoznaje po izgledu, govoru, hodanju i svim ostalim pokretima. Svjetlo bogobojaznosti i znanja izbija iz njegovog lica. U tom smislu Ibn Mes'ud, radijallahu 'anhu, kaže: *"Onaj ko uči Kur'an prepoznaje se: po neprospavanim noćima dok drugi spavaju, po danima provedenim u učenju dok se drugi svakojako zabavljaju, po plaču dok se drugi smiju, po pobožnosti dok drugi lumpuju, po šutnji*

---

[167] Abdur-Rezzak, *El-Musannef*, 11/359; Darimi, br. 185; Nu'ajm b. Hammad, *El-Fiten*, br. 69; Lālekāi, *Šerhu usuli 'iatikād*, br. 123, i drugi s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

[168] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/529.

[169] Ibn Ebi Šejbe, *El-Musannef*, , 8/668.

dok se drugi bave svim i svačim, po skrušenosti dok se drugi prave važni i po sjeti i tuzi dok se drugi vesele."[170]

Hafiz Hatib el-Bagdadi, rhm, opisujući učenjake od kojih treba uzimati znanje, kaže: *"Nužno je da onaj koji uči znanje odabere među učenjacima onog koji je poznat po pridržavanju za vjeru, čije je stanje skriveno*[171] *i koji drži do sebe. Također, odabrat će onog koji se okitio moralnim načelima u traženju znanja, onog koji je u praksu sproveo sabur, blagost, saosjećajnost prema onima koje podučava, nježnost prema onima koji traže znanje, riječ istine, savjet svim robovima i druge od pohvalnih osobina i uzvišenih vrlina."*[172]

Od Mudžahida b. Džebra, rhm, se prenosi da je rekao: *"Učenjak je onaj ko se boji Allaha."*[173]

Alija b. Ebi Talib, radijallahu 'anhu, kaže: *"Tri je vrste ljudi: učenjak odgajatelj, zatim učenik koji traži znanje da bi se spasio, dok su ostali mase koje se*

---

[170] Ebu Ubejd Kasim b. Sellam, *Fadāilul-Kur'an*, str. 113.

[171] Tj. nisu poznati po javnim prijestupima.

[172] *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 586.

[173] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 2/824.

odazivaju svakom galamdžiji i koje se njišu sa svakim povjetarcem."[174]

Hafiz Hatib el-Bagdadi, rhm, nadovezuje se na spomenuti govor: *"Ova predaja je svojim značenjem od najboljih predaja i najplemenitijih izreka. Podjela koju je napravio vođa pravovjernih Alija b. Ebi Talib, radijallahu 'anhu, je na najvećem stepenu istinitosti i na samom kraju uspjeha jer ni jedan pametan i zdrav čovjek ne izlazi iz ove tri kategorije: ili je učenjak, ili je onaj koji uči i traga za znanjem, ili je nemaran prema znanju i onima koji ga nose, tj. nije ni učenjak niti onaj koji traži znanje."*[175]

Od Halila b. Ahmeda, rhm, se prenosi da je rekao: *"Četiri su vrste ljudi: čovjek koji zna i zna da zna – to je učenjak i njega slijedite i pitajte; čovjek koji ne zna i zna da ne zna – to je neznalica pa ga podučite; čovjek koji zna, a ne zna da zna – to je razuman čovjek, pa ga napomenite; i čovjek koji ne zna i ne zna da ne zna – to je maloumnik, pa ga se klonite."*[176]

---

[174] Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 1/156; Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 141. U lancu prenosilaca postoje određene slabosti.

[175] *El-Fekihu vel-mutefekkih*, str. 142.

[176] Bejheki, *El-Medhal*, str. 441; Ibn Abdil-Berr, *Džāmi'u bejānil-ilmi ve fadlih*, 2/31.

Imam Ibnul-Dževzi, rhm, navodi lijep primjer učitelja koji provede čitav život učeći i prenoseći znanje i učenika koji preko noći pomisli da je sustigao učitelja, pa kaže: *"Bōr raste trideset godina, a tikva naraste za dvije sedmice i sustigne drvo bora. Drvo tikve kaže drvetu bora: 'Put kojeg si ti prešao za trideset godina, ja sam prešao za dvije sedmice. Za tebe se kaže da si stablo, a i za mene se kaže da sam stablo.' Pa mu bor na to odgovara: 'Sačekaj dok puhnu jesenski vjetrovi, pa ćeš tek onda vidjeti ko je stablo!"*[177]

Ibn Sirin, rhm, kaže: *"Doista je ovo znanje vjera, pa gledajte od koga ćete svoju vjeru uzeti."*[178]

Ovo što smo spomenuli je samo kratki podsjetnik, a u poznatoj poslovici se kaže: *"Pametnom čovjeku dovoljan je išaret da razumije",*[179] a naša posljednja dova je: ***"Sva zahvala pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova!"*** *(Junus, 10)*

[177] *El-Latāif,* str. 22.

[178] *Sahihu-Muslim, El-Mukaddime,* 1/12.

[179] Vidjeti: Muhammed Rešid Ridā, *Tefsirul-menār,* 10/471.

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

Hvala i zahvala pripadaju Uzvišenom Allahu Koji je poslao Svog Poslanika u nizu vjerovjesnika, salavātullahi ve selāmuhu ‘alejhim, sa istinskim znanjem i uputom. Onaj ko se iskreno prihvatio Pravog puta objašnjenog u Kitabu i Sunnetu i ustrajao na tome taj je upućen i sretan, a onaj ko je slijedio druge puteve i povodio se za strastima zalutalih, propao je i sve izgubio.

Velika je potreba da se govori i piše na temu važnosti izvornog islamskog znanja i njegovih nosioca. Time se ukazuje na nužnost očuvanja vjere u njenom orginalnom obliku, daleko od novotarija svake vrste, kao i obavezu slijeđenja islamskih učenjaka čije su riječi i djela potkrijepljeni jasnim i čvrstim dokazima.

Da Uzvišeni Allah nagradi obilno hfz. magistra hadisa Amira Smajića na njegovom trudu; da ovo kraće djelo koje je mnogo korisno ugleda svjetlo dana i dadne da se drugi u velikom broju njime okoriste.

Neka je salavat i selam na Njegovog časnog Poslanika, čestitu poslaničku porodicu i sve vrle ashabe.

hfz. mr. Muhamed Fadil Porča

Medina, 14. redžeb, 1438 h. god. / 11. 4. 2017 god.